

1. ΘΕΜΑ

Ισχυρές προσωπικές αντωνυμίες

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Τον ξέρεις αυτόν;

Είναι πιο ψηλή από εμένα.

Είναι ίδιο με αυτό.

Εσένα κάπου σε ξέρω.

Αυτόν είδα.

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Α ΚΕΓ, 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Ονοματική και ρηματική σύνταξη

Χρήση των πτώσεων

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Λάθη σχηματισμού των κατάλληλων τύπων.

(β) Αδυναμία διάκρισης των λειτουργιών γενικής-αιτιατικής στους ομόηχους τύπους.

(γ) Υπερβολική χρήση των ισχυρών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας σε περιβάλλοντα που κανονικά αρκεί ή αρμόζει ελλείπον υποκείμενο ή χρήση των ασθενών τύπων σε άλλες θέσεις.

(δ) Μεταφορά τύπων του προφορικού κανονικά λόγου στο γραπτό (*αυτουνού* κτλ.).

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

6.1 Μορφολογία:

Πρώτο πρόσωπο

Ονομ.	<i>εγώ</i>	<i>εμείς</i>
Γεν.	<i>εμένα</i>	<i>εμάς</i>
Αιτ.	<i>εμένα</i>	<i>εμάς</i>

Δεύτερο πρόσωπο

Ονομ.	<i>εσύ</i>	<i>εσείς</i>
Γεν.	<i>εσένα</i>	<i>εσάς</i>
Αιτ.	<i>εσένα</i>	<i>εσάς</i>

Τρίτο πρόσωπο

Ονομ.	<i>αυτός</i>	<i>αυτή</i>	<i>αυτό</i>	<i>αυτοί</i>	<i>αυτές</i>	<i>αυτά</i>
Γεν.	<i>αυτού</i>	<i>αυτής</i>	<i>αυτού</i>	<i>αυτών</i>	<i>αυτών</i>	<i>αυτών</i>
Αιτ.	<i>αυτό(ν)</i>	<i>αυτή(ν)</i>	<i>αυτό</i>	<i>αυτούς</i>	<i>αυτές</i>	<i>αυτά</i>

Κανονικά οι τύποι *εμένα*, *εσένα*, *εμάς*, *εσάς* αποβάλλουν το αρχικό φωνήεν μετά από τις προθέσεις *από* και *για*, χωρίς να σημειώνεται η απαλοιφή ορθογραφικά (με απόστροφο):

από μένα
για σένα

Στην περίπτωση των *εμάς*, *εσάς* χωρίς το αρχικό <ε>, παύει να σημειώνεται και ο τόνος (παρότι εξακολουθούν να φέρουν τόνο):

από μας
για σας

Αντίθετα, με τις προθέσεις *με* και *σε*, η ορθογράφηση είναι συνηθέστερη ως εξής:

μ' εμάς
μ' εσένα
σ' εσάς
σ' εμένα

Οι τύποι *αυτής*, *αυτού* και *αυτών* εμφανίζονται συχνά στον προφορικό καθημερινό λόγο ως *αυτηνής*, *αυτουνού* και *αυτωνών*.

6.2 Σύνταξη

Κανονικά η χρήση των ισχυρών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας σε αντιδιαστολή με τους ασθενείς επιβάλλεται για λόγους έμφασης ή αντιδιαστολής (σε θέση αντικειμένου):

Εμένα είδε.
Με είδε.
Εσένα θέλουμε.
Σε θέλουμε.

Μπορούν επίσης (μόνο αυτοί, αλλά όχι και οι ασθενείς τύποι) να λειτουργήσουν ως υποκειμένο και ως συμπλήρωμα πρόθεσης:

Αυτός ήρθε και εσύ έφυγες.
*Είναι πολύ διαφορετικός από εμένα (*από με).*
*Σ' αυτούς δεν έκανε δώρο (*στους ή *σ' τους).*

Δεν είναι επιτρεπτή κανονικά η επανάληψη ενός ισχυρού τύπου της προσωπικής αντωνυμίας σε θέση υποκειμένου σε περιπτώσεις ταυτοπροσωπίας ρημάτων που συνδέονται παρατακτικά:

(Εσύ) τον ξέρεις και τον καταλαβαίνεις.
**(Εσύ) τον ξέρεις και εσύ τον καταλαβαίνεις.*
(Εγώ) τον είδα αλλά δεν τον άκουσα.
**(Εγώ) τον είδα αλλά εγώ δεν τον άκουσα.*

Μπορούν πάντως να συνεμφανίζονται με έναν ασθενή τύπο της προσωπικής αντωνυμίας και να συναναφέρονται στην ίδια οντότητα, συνήθως σε περιπτώσεις θεματοποίησης (βλ. σχετικό δελτίο):

Εμάς μας ξέρεις.
Εσένα δε σου έφερε δώρο.
Αυτουνού δεν έπρεπε να του μιλήσεις έτσι.

Τέλος, οι ισχυροί τύποι των προσωπικών αντωνυμιών μπορούν να συνοδεύουν μια ονοματική φράση σε παράθεση:

*Εσείς οι γλωσσολόγοι όλα τα ξέρετε.
Εμένα τον καημένο ποιός θα με βοηθήσει;*

Σπάνια, σε λόγια περιβάλλοντα ή / και σε παγιωμένες εκφράσεις χρησιμοποιούνται τύποι των προσωπικών αντωνυμιών της αρχαίας ελληνικής (κυρίως ως συμπληρώματα λόγιων προθέσεων):

*Το επιχείρημα λειτούργησε υπέρ ημών/υμών.
τα καθ' ημάς
λόγω ημών/υμών
μέσω ημών/υμών
Ο Θεός μεθ' ημών/υμών!*

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Το συντακτικό περιβάλλον που προσφέρεται περισσότερο για εξάσκηση των ισχυρών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας είναι πιθανότατα η θέση συμπληρώματος προθέσεων, καθώς σε όλα τα άλλα περιβάλλοντα η χρήση τους εξαρτάται από κειμενικούς παράγοντες – και σε κανονικές συνθήκες (ουδέτερο επιτονισμό, απλή πληροφοριακή δομή κτλ.) δε συνηθίζεται.

Σε θέση υποκειμένου αντιδιαστέλλεται με την απουσία υποκειμένου (και οι ισχυροί τύποι της προσωπικής αντωνυμίας εμφανίζονται κανονικά μόνο για λόγους έμφασης, αντιδιαστολής κ.τ.ό.):

*Δεν έχω ξαναδει τέτοιο πράγμα.
Εγώ δεν έχω ξαναδεί τέτοιο πράγμα.*

Σε θέση αντικειμένου αντιδιαστέλλεται με τη χρήση των ασθενών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας (σε περιπτώσεις εστίασης) ή επιβάλλει την ταυτόχρονη παρουσία τους (σε περιπτώσεις θεματοποίησης και εκτόπισης – βλ. σχετικά δελτία):

*Με είδατε χτες;
Εμένα είδατε χτες;
Εμένα, με είδατε χτες;*

Αντίθετα, δεδομένου ότι οι ασθενείς τύποι της προσωπικής αντωνυμίας δεν μπορούν να εμφανιστούν σε θέση συμπληρώματος πρόθεσης, οι σχετικές δομές με τους ισχυρούς τύπους είναι πάντοτε δυνατές:

*Πρέπει να δουλεύεις για σένα όχι γι' αυτούς.
Δεν είναι καλό παιδί σαν εσένα.
Χωρίς εσένα δεν κάναμε τίποτε.*

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

AT33: Ασθενείς προσωπικές αντωνυμίες σε θέση άμεσου αντικειμένου

AT31: Εκτόπιση με κλιτικό

AT42: Κλιτικός διπλασιασμός

AT49: Η σειρά των όρων και η λειτουργική προοπτική της πρότασης

AT50: Θεματοποίηση

AT51: Εστίαση

Προθέσεις (ΓΓ14, ΓΓ15, ΓΓ16, ΓΓ17, ΓΓ18, AT45)

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 31, 194-195, 197, 203-208, 210.